

Litterära spalten

Ny roman av Garcia Marquez

Trots att brev betyder så mycket i Garcia Marquez författarskap – tänk bara på översten som inte längre får några – skriver författaren själv inte några. I en intervju för spanska El País berättar han att han slutat med det efter att en vän i birst på pengar sålt sin brevsamling till ett universitet, däribland ingick ett antal från Garcia Marquez.

Kändis

Som litterär världskändis gäller det att se upp med skrivierna, inte minst de privata. Den mest använda apparaten i hemmet är heller inte ordbehandlaren utan pappersförstöraren. Alla utkast och skisser till romanerna mals ner för att ingen skall kunna rota i soporna och göra sig en hacka på det.

Dessutom finns det ingen anledning att hjälpa de mer professionella avfallsletarna, litteraturhistorikerna, med försörjning på analyser av flyttade kommatecken och annat.

Acapulco

Annat var det förr. I mitten av sextioalet hade faktiskt Garcia Marquez avgett ett löfte att aldrig mer ägna sig åt litteraturen. Så äkte han med familjen på semester till Acapulco och fick strax efter ankomsten en idé. Den pockade på att bli utförd till den milda grad att det bara var att stöva in sig i den gamla Opeln igen och åka tillbaka till Mexico City, hemort under många år. Hustrun åtog sig försörjningsbördan under en längre skrivperiod och Gabriel skrev på. Resultatet blev förstås *Hundra år av ensamhet* och karriären fick onekkligen ny start. Författaren själv påstår sig visserligen tycka bäst om *Kärlek i kole-rans* tid bland de egna verken, men det är han sannolikt rätt ensam om.

En ny roman har det också blivit, när pappersförstöraren fått äta sig mätt, och den handlar om narkotikabrottsligheten i det gamla hemlandet Colombia.

Nobelpris

Det blir kanske inte lättare för Garcia Marquez att vistas där efter publiceringen av *Noticia de un secuestro*, men hemmapubliken är stor. 200 000 exemplar trycks första upplagan i och när den översatts och sålts världen över blir det säkert en hacka till semester också. Om han nu tar några sådana, denne flitige man som inte ens lät sig tystas av Nobelpriset.

KARL STEINICK

Det fanns ingen större folklig efterfrågan på nationell identitet inför senaste sekelskiftet. Efterfrågan på europeisk identitet inför det kommande sekelskiftet är minst lika liten, skriver Ingmar Karlsson i sin nya bok. Örjan Magnusson anmäler.

Nu när vi skapat Italien återstår bara att skapa italienerna. Dessa ord från en av de ledande arkitekterna bakom Italiens enande på 1860-talet illustrerar en av teckerna i Ingmar Karlssons bok *Europa och folken*.

Saklitteratur

Ingmar Karlsson
Europa och folken
Wahlström & Widstrand

Nationalstaten och nationalismen var ett elitstyrkt projekt – lika elitstyrkt som någonsin EU och försöken att skapa en europeisk identitet. Den nationella identiteten har inte alltid funnits, otåligt väntande på att få sin "naturliga" form i en egen stat.

Nils Holgersson

När svenskarna skulle dra åt samma håll i det nya industrisamhället i slutet av förra århundradet användes framför allt folkskolan för att inympa nationalkänsla i folkets breda lager. Kom ihåg att boken om "Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige" var ett beställningsverk från skolmyndigheterna till Selma Lagerlöf!

Ett annat exempel på nationsskapande uppträffar vi i Östtyskland. I den första tyska "arbetar- och bondestaten" var ett enat socialistiskt Tyskland officiell politik. När detta blev orealistiskt övergick man till idén om två tyska nationer. En

egen nationalkänsla skulle skapas med hjälp av ett mycket selektivt urval ur den tyska historien. Östtysk historia var en rak linje från bondeupproren på 1500-talet via Spartakistrevolutionen efter första världskriget till Walter Ulbrichts socialistiska enhetsparti. Inte heller detta var i längden trovärdigt och under sista århundradet av landets existens började man uppvärdera även andra delar av historien. Framför allt gällde det Bismarck som nu inte längre var en imperialistisk reaktionär som enade Tyskland under prussisk tyranni.

Revolutionär

Nu blev han i stället en revolutionär som, visserligen von oben, frigjorde de då ännu progressiva kapitalistiska krafterna och möjliggjorde den revolution underifrån som DDR var det slutgiltiga uttrycket för.

Exemplet på den mentala spagat, som de nationalistiska ideologerna måste inta för att få resonemangen att hålla, är otaliga. Det är i historien, eller rättare sagt i myterna om historien, som nationalismen söker sin legitimering.

Det är inte de faktiska historiska händelserna som är upphovet till nationella känslor, utan den hårt vinklade tolkningen. Det etniska hatet i forna Jugoslavien har inte medeltida rötter utan beror på de nationalistiska idéer som på 1800-talet kom till Balkan från Västeuropa.

Falsk historia

Det är falsk historieskrivning, men äkta ideologi, när till exempel den slovakiska självständighetsförklaringen inför delningen av Tjeckoslovakien påstår att "det slovakiska folket i tusen år strävat efter suveränitet".

Huvudsyftet med Karlssons bok är att beskriva den verkliga historien som den europeiska integrationen verkar i just nu. Hans huvudtes är att vi har att göra med

två motstridiga krafter. Å ena sidan har vi det som tyskarna kallar "die normierende Kraft des Faktischen", det vill säga de krav på åtgärder som ställs av den nya verkligheten i form av bland annat gränsöverskridande miljöproblem och internationella kapitalmarknader. Å andra sidan har vi folkliga opinioner som ofta genomsyras av djup skepsis – för att inte säga aggressivitet – mot eliternas verklighetsbeskrivning och högtflygande planer.

Lättläst

Huvuddelen av boken utgörs av en lärd men lättläst och rolig historisk exposé över idéerna om ett enat Europa. Redan i mitten av 1400-talet föreslog den böhmiske kungen ett gemensamt europeiskt försvar, en gemensam budget och utrikespolitik. Nationalismen är alltså av betydligt färskare datum än försöken till europeisk integration.

När Ingmar Karlsson, Sveriges blivande ambassadör i Tjeckien och Slovakien, beskriver nationen som en "föreställd gemenskap", pekar han också på problemet med EU och den europeiska identiteten.

Det fanns ingen större folklig efterfrågan på nationell identitet inför senaste sekelskiftet. Efterfrågan på europeisk identitet inför det kommande sekelskiftet är minst lika liten. Den måste alltså skapas, vilket är betydligt svårare under demokratiska förhållanden. Om EU:s nyligen påbörjade regeringskonferens kommer med alltför många idéer får vi som ett brev på posten ett antal folkomröstningar med NEJ som resultat.

Optimist

Karlsson kallar sig optimistisk realist, men för den som önskar en fortsatt fördjupning av det europeiska samarbetet finns mer realism än optimism att hämta.

Historiskt sett har tryck ut-

ifrån ökat samarbetet i Europa. Det var lika mycket Stalin som Schuman och Monnet som skapade EU. Denna negativa drivkraft – "i väntan på barbarerna" – är mycket riktigt rubriken till ett av kapitlen – riskerar dock att skapa en Festung Europa, som sluter sig mot omvärlden. Tendensen finns redan i den ökande rädslan och fientligheten mot muslimer.

Barbarer

I sina tankar om den gemensamma europeiska framtiden trevar sig Karlsson fram mellan den elitära toppstyrningens Skylla och det "barbariska" yttre tryckets Karybdis. EU har redan blivit något mycket mer än det lösliga samarbetet vi känner från FN och liknande organisationer men lär knappast bli något Europas förenta stater.

Lika litet som dagens europeiska politiker lyckas

Karlsson hitta någon vision som skulle kunna elda de breda massorna för den europeiska integrationen. Med rakt motsatta utgångspunkter än Karlsson har EU-motståndarna kanske rätt när de säger att EU-projektet förverkligas med "de små stegens tyranni".

Risken är bara att vi hamnar i samma situation som de italienska statsgrundarna: "Nu när vi skapat Europa återstår bara att skapa europeer".

Bortsett från det demokratiskt tvivelaktiga i metoden kan man erinra sig att det ännu inte funnits någon riktig italiensk nationalkänsla.

I själva verket kanske det inte finns någon positivt definierad vision om ett enat Europa. Det kanske är barbarerna vi vill skydda oss mot – inte barbarerna på andra sidan havet, inte "de andra", utan barbarerna i oss själva, hos oss själva, i vår egen historia...

ÖRJAN MAGNUSSON

Ätminstone inte tråkig

Tidskriften Spectator publicerade nyligen en synnerligen roande intervju med den revisionistiske historikern David Irvings hustru Bente, vilken här återberättas av Per-Olof Bolander.

Alla har vi väl någon gång funderat över hur det skulle vara att leva tillsammans med den beryktade revisionistiske historikern David Irving. Svaret hittar man i The Spectator vars utsände samtalat

med den blonda 32-åriga danskan Bente som lever med den 26 år äldre Irving.

När reportern hämtar Bente i parets magnifika våning där en byst av Goebels vaktar dörren får han höra Irving själv anmärka på den tvååriga dotterns kringspidda leksaker och att ingen stryker.

På tu man hand med reportern berättar Bente mer om Irvings pedantiska krav på kaffe i uppbyggd kopp och öl i frostiga glas. Ibland är han så misnöjd med hennes dammsugning att han själv demonstrerar hur det skall göras trots att han anser

allt sådant vara kvinnogöra. Och han är mycket noga med att frimärken klistras rakt på kuverten.

Irving insisterar vidare på tre-rätters middagar vilket Bente hanterar genom att köpa färdiglagat. På kvällen får hon motvilligt hålla honom sällskap när han ser på "fånga amerikanska filmer", annars surar han.

Bente erkänner att hon attraheras av Irvings kraftfulla och farliga karisma men tycks samtidigt inte ta honom på alltför blodigt allvar. Hon håller inte alls med om hans teori att Hitler skulle varit omedveten om Förtiteln men "de har, som hon

säger, enats om att vara oense på den punkten.

Hennes råd till motståndarna är att uppmärksamma honom mindre, eftersom motstånd och kritik bara uppmuntrar honom att fortsätta. Hans rätt att publicera sina åsikter försvarar hon däremot helhjärtat.

Bente tillstår att livet med David Irving kan vara påfrestande men att hon försöker ta allt med en nypa salt och se det humoristiska. "At least David is not boring."

PER-OLOF BOLANDER